

Hedenlands van Bommel

Frans Oudejans – Breda

Marten Toonder maakt voorlopig geen nieuwe vervolgh verhalen meer over heer Bommel en Tom Poes. Dat is jammer voor de oplettende lezers. Om het gemis enigszins te verzachten, plaatst NRC Handelsblad nu oude Tom-Poesverhalen. Dat lijken de originele versies uit de jaren vijftig en zestig, maar de tekst is aanzienlijk veranderd.

Die verandering zit 'm vooral in de taal. Daar is Toonder druk mee bezig geweest. Hij heeft de tekst soms drastisch bekort. Een passage als 'Heer Bommel wierp een verwezen blik op de affiches van het volvettersspook, die overal om hem heen de huizen en zijn Oude Schicht bedekten, en stiet toen een onderdrukt geloei uit. Een grimmige plooi verwrong zijn anders zo goedig gelaat toen hij woedend op zijn trouwe auto afsprong en de aanplakbiljetten begon af te rukken.' wordt nu: 'Heer Bommel wierp een verwezen blik op de affiches van het volvettersspook, die zijn Oude Schicht bedekten, en sprong toen woedend op zijn trouwe auto af om de aanplakbiljetten eraf te halen.' Het is even duidelijk, maar minder plastisch. Zo zijn er meer voorbeelden te geven waarin de verkorting geen verbetering lijkt. Toonder heeft de tekst kennelijk heel grondig bezien. Daarom is het jammer dat enkele

keren 'Tante Betje' is gebleven, terwijl ook een onjuistheid als 'Bedankt voor de tomaten', terwijl het om tomatensap ging, erdoor is geslipt. Vaak is de taal wat kernachtiger: de grovert Bul Super is nu een ellendeling; 'Houd jij je hoofd dicht' (Hieper) wordt: 'Houd jij je kop dicht', waarbij men zich kan afvragen waarom 'houd' niet 'hou' is geworden.

Tom Poes is wat teruggedrongen in betekenis. Als hij denkt 'Het wordt tijd dat ik er een einde aan maak', staat er nu: 'Het wordt tijd dat er een einde aan komt.' En soms worden relativerende opmerkingen van hem gewoon weggepoetst, zodat Bommel krachtiger naar voren treedt. Bommel is kennelijk Toonders lievelingspersonage geworden; hij heeft daar later nooit doekjes om gewonden. Misschien werd daarom 'Heer Bommel luisterde niet, hij was diep onder de dekens gekropen' veranderd in 'Heer Bommel luisterde niet, hij was in diep nadenken verzonken'; dat laatste doet heel wat minder beschamend aan voor een Heer van Stand.

Zo zijn er meer interessante punten. Wat Bommel oorspronkelijk zei, komt nu uit de mond van de commissaris, maar op een andere plaats is het andersom. Het taalgebruik is ook rijker geworden: 'Ik heb zitten denken en piekeren, tot ik er wakker van werd' is al mooi, maar 'Ik heb zitten piekeren en peinzen . . .' nog mooier. 'Dat de vonken eraf vliegen . . .' wordt 'dat de ratten er geen brood van lusten . . .', maar dit komt me niet minder clichématig voor. Toch is 'De

bloeddruk drukt me in mijn knieën' veranderen in 'Het hart klopt me in de knieën' zonder meer taal van de latere Toonder, de ware literator en taalverrijker.

Het ging me er niet om, woord voor woord te vergelijken, maar wel eens te zien hoe een kunstenaar 36 jaar later tegen zijn werk aankijkt nu hij twee keer zo oud is geworden. Dat een verhaal het, met toch niet wezenlijke aanpassingen, nog zo goed doet, is voor hem geen gering compliment. Toonder en de krant mogen doorgaan met herhalen.

OPBERGEN VAN ONZE TAAL

Bestuur Genootschap Onze Taal

Het genootschap heeft cassettes laten maken, met de opdruk *Onze Taal*, waarin minstens zes jaargangen van *Onze Taal* kunnen worden opgeborgen. Na een nummer van *Onze Taal* gelezen te hebben, kunt u de aflevering zo in de cassette plaatsen.

Cassette thuisgestuurd

Als u f 10,90 overmaakt op giro-nummer 42 659 02, dan levert het secretariaat de cassette via de post zonder verdere kosten bij u thuis af. We hopen hiermee bij veel leden in een behoefte te voorzien.
